

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Amsterdam verdeelt en heerst

Carasso, L.

Citation

Carasso, L. (1991). Amsterdam verdeelt en heerst. *Bestuurskundige Berichten*, 6(2), 4-7. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233475>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233475>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Amsterdam verdeelt en heerst

Lucella Carasso

“Het bestuur staat te ver van de burgers af; men weet niet wat er bij de burgers leeft. De bureaucratie maakt het besturen moeilijk.” Dit zijn veel gehoorde klachten over het besturen van een grote gemeente in Nederland. Amsterdam met zijn 750.000 inwoners besloot daarom de stad drastisch op te splitsen in zestien delen: stadsdeelraden.

In het licht van stadsvernieuwing en meebeslissen kwam de PvdA eind jaren zestig met het idee van decentralisatie van de stad Amsterdam. Doeleinden waren bestuur en burger dichter bij elkaar te brengen, effectiever te besturen en een rem te zetten op de groeiende bureaucratie.

Amsterdam was niet de enige stad op zoek naar een betere bestuursvorm. In Rotterdam was men al eerder begonnen deelgemeenten in te stellen en in Zaanstad ontstonden wijkraden. Het centrale gemeentebestuur bleef in beide gemeenten echter verantwoordelijk voor het uitvoeren van besluiten.

Amsterdam besloot het anders aan te pakken. De stadsdeelraden, in juridische zin commissies, zouden alle een eigen ambtelijk apparaat krijgen, een eigen budget (60% uit het speciaal opgerichte stadsdeelfonds, 30% van het Rijk en 10% uit eigen opbrengsten) en een maximaal takenpakket. Dat wil zeggen: alle taken en bevoegdheden die een grote gemeente heeft, behalve die taken die óf vanwege doelmatigheidsredenen, óf gedwongen door de wet óf vanwege de samenhang en de structuur van de gehele stad bij de centrale gemeente moesten blijven. De centrale gemeente kreeg dus een overkoepelende rol toebedeeld waarbij het energiebedrijf, het vervoersbedrijf, de waterleiding en politietaken onder meer in handen van het centrale bestuur bleven.

In 1978 besloot de Amsterdamse gemeenteraad om in 1981 twee proefballonnen op te laten: het grote stadsdeel Noord en het kleine stadsdeel Osdorp werden toen geïnstalleerd. Men wachtte de evaluatie niet af en besloot in 1982 tot het instellen van in totaal zestien

deelraden.

In 1987 werden de volgende vier opgericht en de laatste tien zijn op het ogenblik een jaar oud. De binnenstad is als enig stadsdeel nog niet gedecentraliseerd. Daarover is een lange discussie gaande. Voorstanders vinden dat de bewoners van dit stadsdeel dezelfde mogelijkheden moeten krijgen om invloed uit te oefenen op hun woon- en leefomgeving als de rest van de stad. Tegenstanders van een deelraad in de binnenstad stellen dat het economisch belang ver boven de belangen van de bewoners alleen gaat.

Wat is er tot nu toe van de decentralisatie terecht gekomen?

Wij nemen daarvoor een kijkje achter de schermen van stadsdeelraad de Pijp. Deze aan de Amstel gelegen buurt was in de negentiende eeuw een stadsrandgebied met molens, kleine industrieën, tuinen en uitspanningen, dat in 1896 bij het sterk groeiende Amsterdam werd gevoegd. Op het moment is de Pijp één van de levendigste buurten van Amsterdam en bekend om haar Albert Cuyp markt. Er wonen ruim 36.000 mensen op 161.50 hectare. De bevolking is relatief jong en bestaat voor 28% uit allochtonen. Sinds 1987 heeft de Pijp haar eigen stadsdeelraad, met een ambtenarenapparaat van circa 235 man. Om de vier jaar zijn er 25 raadszetels te verdelen. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf wethouders van wie één voorzitter van het stadsdeel is. In de Pijp wordt deze rol vervuld door Amy Koopmanschap van Groen Links. Een gesprek.

Hoe bent u in de stadsdeelraad terecht gekomen?

Ik was jarenlang lid van de CPN en bij de voorbereiding van de stadsdeelvorming was er een voorloper van Groen Links, het Links Akkoord tussen CPN, PSP en PPR waarin ik actief was. Vooral in de buurt. In 1987 werd ik gewoon raadslid, en in 1990 ben ik met Groen Links de verkiezingen ingegaan als lijsttrekker en kregen wij de meeste zetels (acht zetels, red.)

Hoe ging het verder, bent u net als andere burgemeesters in het land benoemd?

De grootste partij neemt het initiatief tot onderhandelen met alle partijen over het program-akkoord. Daarna ga je praten over de vorming van het dagelijks bestuur en daar kwam de coalitie Groen Links-D66 uit voort. De raad kiest dan de voorzitter; in de praktijk is dat de lijsttrekker van de grootste partij. Het is echter geen pure vorm van gekozen burgemeesterschap omdat de deelraden formeel commissies zijn, ex artikel 61.

Is een stadsdeelraad voor politici niet een te laag niveau?

Het niveau is anders dan bij de gehele gemeente Amsterdam, ja, maar de Pijp is wél zo groot als de gemeente Beverwijk, om een voorbeeld te noemen. Sommige mensen denken dat het hier alleen om een beheersfunctie gaat, maar er is meer mogelijk. Een buurt als de Pijp is in trek en zeker een uitdaging om te besturen.

In hoeverre kan de Pijp nu inderdaad zelfstandig besturen?

Niet alle taken die bedoeld waren om te decentraliseren zijn gedecentraliseerd, bijvoorbeeld de markten in de stad. En de centrale stad probeert volkshuisvesting weer naar zich toe te trekken. De teneur is nu: niet-decentraliseren. De stad heeft de neiging de leuke dingen centraal te houden. Aan de andere kant hebben de stadsdelen bereikt dat de burgerlijke stand vanaf 1992 wél gedecentraliseerd wordt. Het is soms touwtrekken, maar als we

voldoende voor onze rechten opkomen is zelfstandig besturen wel degelijk mogelijk.

De opzet van de decentralisatie was onder andere om de burger dichter bij het bestuur te brengen.

De stad heeft de neiging de leuke dingen centraal te houden.

Acht u deze opzet geslaagd?

De mensen in de Pijp zijn zich zeker meer met buurtzaken gaan bemoeien, ondanks het feit dat het altijd al een buurt was waar de bewoners zich betrokken voelden bij buurtzaken. De raadsvergaderingen en spreekuren worden goed bezocht.

Maar de kiezersopkomst was laag, onder de 50%.

In de Pijp heerst sterk de vraag: wat moeten we met zo'n deelraad? De mensen zien dat er hard aan de buurt gewerkt wordt de laatste jaren, maar dit zet ze op de een of andere manier toch niet aan tot stemmen. Ze leggen vaak alleen de link naar Den Haag. Daarnaast neemt de interesse in de politiek in het algemeen af.

Hoe proberen jullie de bewoners belangstelling bij te brengen?

Door middel van een krant, het Pijpjournaal, inspraak en informatie. We gaan een inspraakmedewerker aanstellen, die de inspraakprocedures tussen de burgers en de raad gaat leiden. Een soort intermediair dus.

Gaat door de grotere mogelijkheid van inspraak de daadkracht van het bestuur niet achteruit?

Dat hoeft niet, denk ik. Als je een daadkrachtig besluit neemt waar bijna de hele buurt tegen is, dan bedenk je je als bestuur wel drie keer om dat door te voeren. Je moet de kennis van de buurt meenemen in de besluitvorming, dat is winst, voor nu en voor later. Het levert natuurlijk wel ergens een spanningsveld op. Mensen denken als je hun mening ergens over vraagt al gauw dat het toch al besloten is. Maar soms kunnen ze ook niet meebeslissen, dan ontbreekt er deskundigheid.

Kunt u een voorbeeld noemen van een beleid dat door de deelraad is opgestart?

We zijn bezig een autovrij gebied te maken bij de Van der Helststraat, en we beginnen binnenkort met de renovatie van het Sarphatipark. Groen is erg belangrijk in de Pijp. Voor het park hebben we vier en een half miljoen uitgetrokken. Dát had de gemeente Amsterdam waarschijnlijk niet gedaan!

Vanaf het begin is er gediscussieerd over het aantal deelraden dat er moest komen. De één wilde er 32, de ander acht. Hoe zijn het er uiteindelijk zestien geworden?

Daar zijn verschillende theoriën over. Men zegt dat de PvdA er zestien wilde vanwege het aantal afdelingen, en D66 er 32 wilde omdat zij 32 afdelingen in Amsterdam had. Er is in ieder geval rekening gehouden met de inde-

ling van de stadsreiniging, de verhouding mensen/oppervlak, visuele en voor de handliggende grenzen en de ideeën die er bij de mensen leefden kunnen ook een rol gespeeld hebben.

Welk aantal vindt u wenselijk?

Zeven of acht. Ietwat grotere stadsdelen zijn goed omdat je dan niet direct op elkaars lip zit. Meer inwoners betekent ook een groter budget, meer mogelijkheden om de link naar de burger goed te leggen. Anderzijds heb je ook meer armslag bij de uitvoering van het beleid.

Hoe is de verhouding tussen de deelraden onderling?

Goed. Er is een voorzittersoverleg dat het proces van binnengemeentelijke decentralisatie bewaakt. Er is onderling weinig concu-

rentie. De samenwerking naar de centrale stad is goed. Alleen zoeken we nog naar een manier om die communicatie goed te laten verlopen, zonder dag en nacht te vergaderen.

Dit was de mening van mevrouw Koopmanschap over de reorganisatie. Zij blijkt redelijk positief over wat reeds is bereikt. De reorganisatie is echter nog niet afgelopen. Het Roa, het Regionaal overleg Amsterdam, dat plaatsvindt tussen Amsterdam en omliggende gemeenten, is bezig van de stad een gewest te maken. Vóór het eind van deze eeuw wil men van de Amsterdamse stadsdelen en omliggende gemeenten als Landsmeer, Ouderkerk, Diemen, Muiden en misschien zelfs het

Utrechtse Abcoude het gewest Groot-Amsterdam maken. De centrale stad Amsterdam valt dan als bestuurslaag weg en het Roa wordt het overkoepelende orgaan. De stadsdeelraden zullen dan waarschijnlijk formele gemeenten worden binnen het gewest.

De eerste stap is gezet. De small big city Amsterdam heeft zichzelf in partjes verdeeld om dichterbij de burger te zijn en dichterbij het ideaal van een Amsterdams stadsconglomeraat te komen.

Een impressie van de wijze waarop een stad als Amsterdam met haar bestuurlijke problemen probeert om te gaan. BB

Voorlichting: nooit genoeg, altijd te weinig

Mark Crooijmans

De bestuurskunde studenten in de laatste twee jaren van de studie komen aan bod bij de reorganisatie van het curriculum. Dit collegejaar is het DII-programma veranderd, volgend jaar vormt DIII het sluitstuk. In de periode voorafgaand bevonden verschillende studenten zich in een informatieloze situatie. Van voorlichting was geen sprake.

De student wist dát er iets ging veranderen, maar wist niet wát. Hoog in het gebouw van de sociale faculteit zetelt de vakgroep die niets kon vertellen, behalve dan het dát-maar-wát?-verhaal. De interne besluitvorming over de herziening verliep traag, de informatievoorziening werd uitgesteld. Op deze wijze konden zich twee geruchtenmachines ontwikkelen. In de eerste plaats over de inhoud van het nieuwe curriculum. Een vak zou je volledig kunnen compenseren, andere half, sommige niet. Wat te doen met de individuele tentamenplanning? In de tweede plaats over het gebrek aan voorlichting. Diende er niet sprake te zijn van voorlichting ten tijde van

reorganisaties? De vakgroep bestuurskunde kan goed uitleggen "hoe het allemaal moet", maar is niet in staat studenten van een beetje informatie te voorzien. Kort en goed: veel vragen uit onwetendheid, veel kritiek vanwege de onwetendheid.

Aan Renk Roborgh, docent aan de vakgroep, stelde de BB-redactie de vragen en legde hem de kritiek voor. Eerst geeft hij aan dat de probleemgroep beperkt is tot die studenten die te maken hebben met de overgangsregelingen. Nieuwe DII-studenten hebben slechts te maken met de constatering dat er een ander programma is dan vroeger. Oude DII-ers die

DE STADSDELEN

- C. Westerpark
- D. Oud-West
- E. De Pijp
- F. Oost
- G. Zeeburg
- H. Bos en Lommer
- J. De Baarsjes
- K. Zuid
- L. Rivierenbuurt
- M. Watergraafsmeer
- N. Noord
- P. Geuzenveld/Slotermeer
- Q. Osdorp
- R. Slotervaart/Overtoomse Veld
- S. Buitenveldert
- T. Zuidoost

bron: Gemeentegids 1991 Amsterdam.